

ПРОЕКТ УКРАЇНСЬКОГО ЛІТОЛОГІЧНОГО КОМІТЕТУ «ЛІТОЛОГИ ТА СЕДИМЕНТОЛОГИ УКРАЇНИ»: ВІД ІДЕЇ ДО ВТІЛЕННЯ**PROJECT OF UKRAINIAN LITHOLOGY COMMITTEE «LITHOLOGISTS AND SEDIMENTOLOGISTS OF UKRAINE»: FROM IDEA TO IMPLEMENTATION****У.М. Селівачова**
Uliana M. Selivachova

Institute of Geological Sciences, NAS of Ukraine, 55-b O. Honchara St., Kyiv, Ukraine, 01601 (lithconference14@gmail.com)

Проаналізовано етапи підготовки біобібліографічного довідника «Літологи та седиментологи України». Видання готується до друку в Інституті геологічних наук НАН України (голов. ред. академік Є.Ф. Шнюков). Довідник містить понад 300 біобібліографічних статей про фахівців-літологів України. Охарактеризовані джерела інформації біографічних відомостей, критерії відбору персоналій, особливості структури статей, бібліографічної інформації. Одержані з різних джерел біографічні та бібліографічні відомості структуровані та представлені в уніфікованому вигляді. Спосіб представлення даних – алфавітний. Біографічна інформація (роки життя, місце народження, місце навчання, афіліація, особливі факти життя доповнюються назвами дисертацій, науковою проблематикою, основними науковими надбаннями.

Ключові слова: біобібліографія вчених, історія науки, історія літології, наукові школи.

The stages of the preparation of a bio-bibliographic directory of «Lithologists and sedimentologists of Ukraine» are analyzed. The publication prepared at the Institute of Geological Sciences of the National Academy of Sciences of Ukraine under the guidance of Ch. Editor E.F. Shnyukov contains more than 300 bio-bibliographic articles about scientists. The sources of information of biographical information, criteria for the selection of personalities, features of the structure of articles, bibliographic information are characterized. The biographical and bibliographic information obtained from various sources is structured and presented in a unified form. The way of presenting the data is alphabetical; biographical information: years of life, place of birth, place of study, affiliation to the institutions, especially important facts of life are complemented by the names of theses, scientific issues, major scientific achievements.

Keywords: bio-bibliography of scientists, history of science, history of lithology, scientific schools.

ВСТУП

Ідея створення Довідника «Літологи та седиментологи України» була озвучена на відродженій після тривалої перерви Міжнародній літологічній конференції «Сучасні проблеми літології і мінералогії осадових басейнів України та суміжних територій» у 2008 р. Належить вона голові Українського літологічного комітету академіку Є.Ф. Шнюкову. Роком раніше вже були опубліковані біобібліографічні видання Д.Є. Макаренка «Репресовані геологи» (присвячене пам'яті українських геологів – жертв політичних репресій ХХ ст.) (Макаренко, 2007) та С.Г. Половки «Сто морських геологів України» (Половка, 2007). З 55 вчених, чия трагічна доля представлена у першій монографії, 21 увійшов до персоналій довідника «Літологи та седиментологи України»; зі 100 морських геологів (у тому числі наших сучасників), поданих у другій книзі, половина – фахівці багатьох наведених літологічних напрямів, зокрема теорії літогенезу, питань формаційного й фаціального аналізу, поширення корисних копалин тощо. Довідкове видання «Літологи та

седиментологи України» містить понад 300 біобібліографічних статей про фахівців-літологів, які народилися, вчилися або працювали на території сучасної України. Історія літології, показана через людські долі та науковий доробок її представників, у новому біобібліографічному довіднику «...може пом'якшити наслідки періоду скорочення геологічних досліджень, скоротити розрив між старшим і молодшим поколіннями і стане однією з передумов подальшого розвитку геології в Україні» (Шнюков и др., 2010, с. 19).

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Джерелами біографічних відомостей слугували особові архівні справи наукових, освітніх установ, зокрема Інститутів НАН України, Львівського і Чернігівського відділень УкрДГРІ, довідково-інформаційні видання Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Львівського національного університету імені Івана Франка, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (Київський..., 2005; Геологічний...,

2008; Ларченков и др., 2009), серіальні видання – «Вчені Української РСР» (розпочато 1956 р.) та «Бібліографія вчених України» (започатковано НАН України 1992 р.), наукова періодика, монографічні видання, електронні видання та бази даних, мемуари та спогади, анкетування сучасників. Розрізнена біографічна та бібліографічна інформація структувалася та верифікувалася.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Авторським колективом зібрано та структуровано інформацію про біографічні відомості та науковий доробок понад 300 науковців-літологів України – як титулованих вчених (академіків, членів-кореспондентів, докторів і кандидатів наук, так і науковців без ступеня).

Серед критеріїв, за якими добирались персоналії вчених, були географічний (факт народження в межах сучасної України), здобута освіта в навчальних закладах України (правонаступниками яких є ВНЗ України), афіліація (назва установи, відомості про її географічне розташування) організації, внесок у дослідження геологічних структур у межах України.

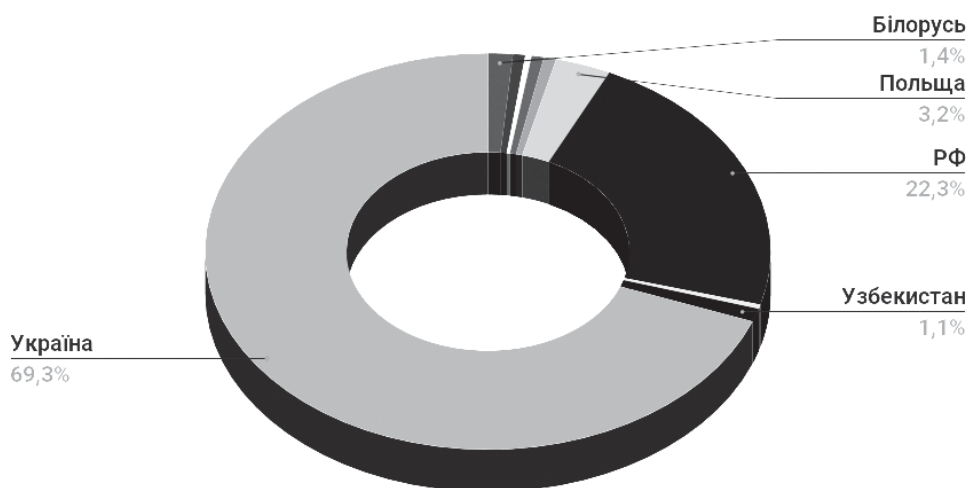
З біографічних відомостей 284 персоналії, для яких відоме місце народження, встановлено, що 196 – понад дві третини фахівців, представлених у Довіднику «Літологи та седиментологи України», народилися в межах сучасної України, 63 – Російської федерації, 9 – Польщі, 4 – Білорусі, по 2 – Казахстану, Мовови та Німеччини (рис. 1). З 312 фахівців-літологів, народжених у період з 1741-1980 рр., найбільше – 86 –

з'явилося на світ у 30-і рр., і 55 – від 1895 до 1905 рр. (рис. 2). За кількістю підготовлених протягом 1872-2009 рр. фахівців-літологів навчальними закладами, правонаступниками яких є ВНЗ України, провідними є Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Національний гірничий університет (нині НТУ «Національний технічний університет»), Національний університет «Львівська політехніка», Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (рис. 3).

Довідкова стаття складається з двох блоків – біографічного та бібліографічного. Одержані з різних джерел біографічні відомості структувалися. В уніфікованому вигляді представлені місце народження (вказується назва населеного пункту на момент події та наводиться назва відповідно до сучасного адміністративного поділу); назви навчальних закладів (вказується назва ВНЗ на час закінчення, наводиться також сучасна назва); назви дисертаційних робіт.

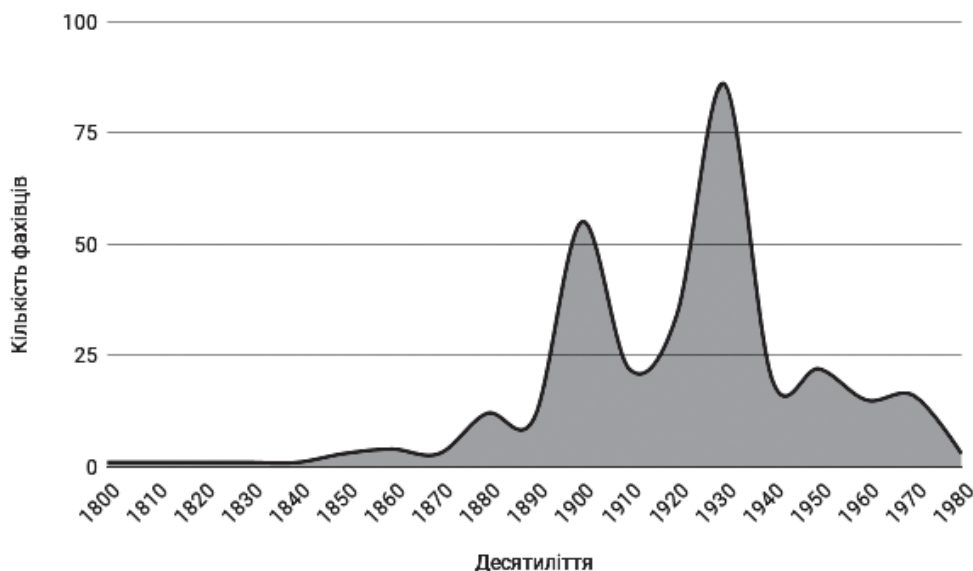
Спосіб представлення даних – алфавітний. Біографічна інформація (роки життя, місце народження, місця навчання, назви установ, у яких здійснювалися дослідження, найважливіші факти життя доповнюються назвами дисертацій, науковою проблематикою, основними науковими здобутками).

Бібліографічний блок складається з хронологічно представлених основних наукових праць і містить «Літературу про життя і діяльність». Довідковий апарат включає: «Покажчик імен / іменний

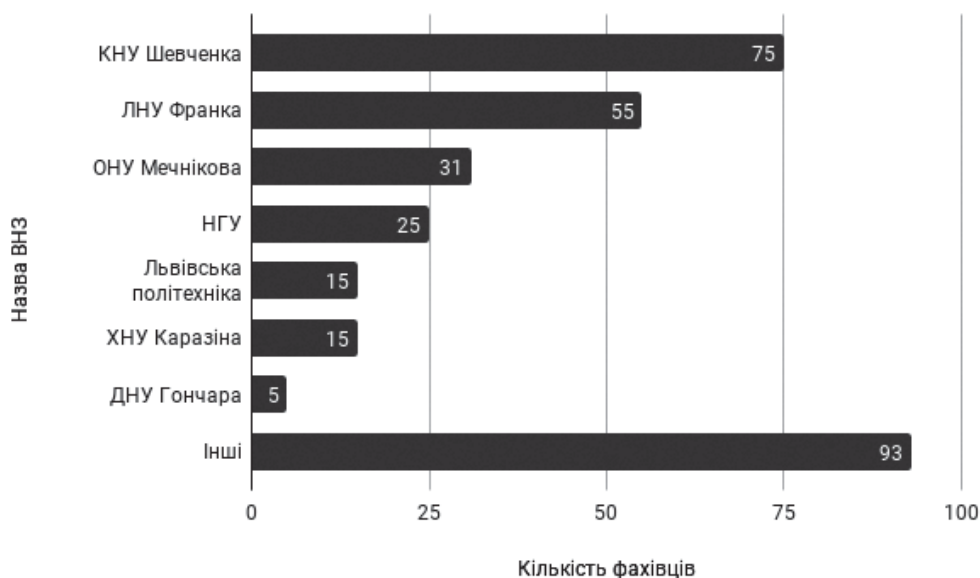
Рис. 1. Розподіл фахівців за країною народження відповідно до сучасного адміністративно-територіального устрою.

Fig. 1. Distribution of specialists by country of birth according to the modern administrative-territorial arrangement.

Рис. 2. Розподіл фахівців-літологів за роками народження.

Fig. 2. Distribution of specialists by years of birth.

Рис. 3. Внесок провідних навчальних закладів, правонаступниками яких є ВНЗ України, у підготовку фахівців-літологів.

Fig. 3. Distribution of graduates (geologists-lithologists) for higher educational institutions of Ukraine.

показчик», «Показчик установ, організацій, підприємств», «Показчик географічних назв», «Показчик вищих навчальних закладів». До проблемних питань можна віднести як рівень уніфікації біографічного блоку, встановлення достовірних дат життя так і приведення формату запису бібліографічних посилань, їх упорядкування відповідно до чинних норм складання біобібліографічних показників та правил бібліографічного опису.

ВИСНОВКИ

Таким чином, зібрано та структуровано інформацію про біографічні відомості та науковий доробок понад 300 науковців-літологів, які народилися, вчилися та працювали на теренах сучасної України, зокрема вугільників, солевиків, спеціалістів з нафтогазої геології – представників київських, львівської, одеської, харківської літологічних шкіл. Одержані з різних джерел біографічні

та бібліографічні відомості структуровані та представлені в уніфікованому вигляді.

Довідкове видання з біобібліографічними даними про геологів-літологів слугуватиме

джерельною базою для вивчення історії української літології та персональної національної біобібліографії, увічнить пам'ять про плеяду вчених для нащадків.

REFERENCES

Starostenko V.I. (Ex. ed.), 2003. Viddilennia nauk pro Zemliu NAN Ukrainy. Kyiv, 272 p. (In Ukrainian).

P. Bilonizhka, O. Matkovskiy, M. Pavlun, Ye. Slyvko, 2008. Heolohichni fakultet Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka (1945–2005): Dovidkovo-informatsiine vydannia. Lviv: Vydavnychi tseentr Lviv. Nats. Universytetu, 375 p. (In Ukrainian).

Skopenko V.V. (Ed.), Matviichuk O. (avt.-uporiad.), Struk N. (avt.-uporiad.), 2005. Kyivskiy Natsionalnyi Universytet imeni Tarasa Shevchenka. Nezabutni postati. Kyiv: Svit Uspikhu, 464 p. (In Ukrainian).

Larchenkov E.P., Kravchuk O.P., Kravchuk A.O., 2009. Geology at Odessa University: Times and Spaces. Essays on the History of of the Department of Physical and Marine Geology. Odessa: Fenyks. 536 p. (In Russian).

Makarenko, Dmytro Yelyseiovych, 2007. Holhofa ukrainskykh heolohiv. – Kyiv, Lohos. – 186 p. (In Ukrainian).

Moliavko V.H., Zinchenko O.V. (Eds.), 1999. Narysy z istorii heolohichnykh doslidzhen u Kyivskomu universyteti. Kyiv, 326 p. (In Ukrainian).

Polovka S.H., 2007. Sto morskyykh heolohiv Ukrainy. Kyiv, Uman: Vizavi, 261 p. (In Ukrainian).

Shniukov E.F., Hozhyk P.F., Mytropolskiy A.Yu., 2010. The development of lithological investigations in Ukraine. Collection of scientific works of the Institute of Geological Sciences of the National Academy of Sciences of Ukraine, Vol. 3, pp. 13-19. (In Russian).

Відділення наук про Землю НАН України / [відп. ред. В.І. Старостенко]. – Київ, 2003. – 272 с.

Геологічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1945–2005): Довідково-інформаційне видання / П. Білоніжка, О. Матковський, М. Павлунь, Є. Сливко. – Львів: Вид. центр Львів. нац. ун-ту, 2008. – 375 с.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Незабутні постаті / В.В. Скопенко (голов. ред.), Олена Матвійчук (авт.-упоряд.), Неоніла Струк (авт.-упоряд.). – Київ: Світ Успіху, 2005. – 464 с.

Ларченков Е.П., Кравчук О.П., Кравчук А.О. Геология в Одесском университете: времена и пространства. Очерки истории кафедры общей и морской геологии / Е.П. Ларченков, О.П. Кравчук, А.О. Кравчук. – Одесса: Феникс, 2009. – 536 с.

Макаренко Дмитро Єлисейович. *Голгофа українських геологів* / Дмитро Єлисейович Макаренко. – Київ: Логос, 2007. – 186 с.

Нариси з історії геологічних досліджень у Київському університеті / за ред. проф. В.Г. Молявка, доц. О.В. Зінченка. – Київ, 1999. – 326 с.

Половка С.Г. Сто морських геологів України / С.Г. Половка. – Київ – Умань: Візаві, 2007. – 261 с.

Шнюков Е.Ф. Развитие литологических исследований в Украине. / Е.Ф. Шнюков, П.Ф. Гожик, А.Ю. Митропольский // Зб. наук пр. ІГН НАН України. – 2010. – Вип. 3. – С. 13-19.

Manuscript received September 28, 2018;
revision accepted November 30, 2018

Інститут геологічних наук НАН України,
Київ, Україна

ПРОЕКТ УКРАИНСКОГО ЛИТОЛОГИЧЕСКОГО КОМИТЕТА «ЛИТОЛОГИ И СЕДИМЕНТОЛОГИ УКРАИНЫ»: ОТ ИДЕИ ДО ВОПЛОЩЕНИЯ

У.М. Селивачева

Проанализированы этапы подготовки библиографического справочника «Літологи та седиментологи України». Издание готовится к печати в Институте геологических наук НАН Украины под руководством академика Е.Ф. Шнюкова (глав. ред.). Справочник содержит более 300 библиографических статей о специалистах-литологах. Охарактеризованы источники информации биографических сведений, критерии отбора персоналий, особенности структуры статей, библиографической информации. Полученные из разных источников биографические и библиографические сведения структурированы и представлены в унифицированном виде. Способ представления данных – алфавитный. Биографическая информация (годы жизни, место рождения, место учебы, аффилиация, особые факты жизни дополняются названиями диссертаций, научной проблематикой, основными научными достижениями.

Ключевые слова: библиография ученых, история науки, история литологии, научные школы.